

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

કલ્યાણ સિંહ

વિરુદ્ધ

મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય

નવેમ્બર ૨૧, ૨૦૦૬

[ન્યાયમૂર્તિ એસ. બી. સિંહા અને ન્યાયમૂર્તિ માર્કેડેય કાટજી]

દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩:

કલમ ૩૭૮-ટ્રાયલ જજ દ્વારા ચુકાદામાં નિર્દોષ છોડવામાં આવેલ -
અપીલમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા ઉલટાવેલો-ઠરાવ્યુ: હકીકતો પર, ટ્રાયલ કોર્ટનો
દષ્ટિકોણ સંપૂર્ણપણે બિનટકાઉ ન કહી શકાય-હકીકતની પરિસ્થિતિને

ધ્યાનમાં રાખીને, જે મંતવ્યો શક્ય છે, ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રાયલ જજ-પેનલ કોડ, ૧૮૬૦-સેક્શન ૩૦૨/૩૪ દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્દોષતાના ચુકાદામાં દખલ ન કરવી જોઈએ.

ફરિયાદી પક્ષના જણાવ્યા અનુસાર, અપીલકર્તા સહિત તમામ આરોપીઓએ મૃતકને ઘેરી લીધો હતો, ત્યારબાદ અપીલકર્તાએ પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું, જેના પગલે અન્ય એક આરોપીએ મૃતક પર ગોળીબાર કર્યો હતો, જેના પરિણામે તેનું મૃત્યુ થયું હતું.

ટ્રાયલ જજે ચુકાદો આપ્યો હતો કે ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓ અને આરોપી વ્યક્તિઓ વચ્ચેની દુશ્મનાવટને ધ્યાનમાં રાખીને, શંકાનો લાભ અપીલકર્તાને આપવો જોઈએ અને ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓ અપીલકર્તાની અસર સામે વિશ્વસનીય ન હતા.તદનુસાર તેને નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.જોકે, ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે ટ્રાયલ જજના તારણો વિકૃત અને રેકૉર્ડની વિરુદ્ધ છે અને તે મુજબ અપીલકર્તાને નિર્દોષ જાહેર કરવાના ચુકાદાને રદ કર્યો હતો.તેને આઈપીસીની કલમ ૩૦૨/૩૪ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. એટલે વર્તમાન અપીલ.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યું:૧. કમનસીબે ઉચ્ચ અદાલતે એ વાતની નોંધ લીધી ન હતી કે ટ્રાયલ જજે ઉપરોક્ત સાક્ષીઓના પુરાવાઓનું વધુ વિગતવાર વિશ્લેષણ કર્યું હતું અને તેમાં વિસંગતતાઓ શોધી કાઢી હતી.ઉચ્ચ અદાલત આ મામલાની સુનાવણી કરતી વખતે, જ્યાં નિર્દોષ જાહેર કરવાનો ચુકાદો નોંધવામાં આવ્યો હોય તેવા કેસનો નિર્ણય કરવામાં યોગ્ય પરીક્ષણો લાગુ કરવામાં નિષ્ફળ રહી હતી.ટ્રાયલ જજના મંતવ્યોને સંપૂર્ણપણે બિનટકાઉ ન કહી શકાય.હવે તે સર્વવિદિત છે કે જો બે દૃશ્યો શક્ય હોય, તો એપેલેટ કોર્ટ સામાન્ય રીતે નિર્દોષ જાહેર કરવાના ચુકાદામાં દખલ કરશે નહીં.જો ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ જાહેર કરવાના ચુકાદાને ઉલટાવી દીધો હોય, તો પણ ઉચ્ચ અદાલતે એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવું ફરજિયાત છે કે કોઈ બે મંતવ્યો શક્ય નથી.તાત્કાલિક કેસની હકીકતની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, બે મંતવ્યો શક્ય હોવાથી, ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રાયલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્દોષતાના ચુકાદામાં દખલ ન કરવી જોઈએ.[૨૫૧-એચ; ૨૫૨-એ-સી]

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસડિક્શન:૨૦૦૬ની ફોજદારી અપીલ ૮૧૯.

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૨૩૬/૧૯૯૨ માં મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટ (ગ્વાલિયર બેન્ચ) ના ૮/૧૧/૨૦૦૫ ના અંતિમ ચુકાદા અને અંતિમ આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા વતી ડૉ. કૈલાશ ચંદ, વિજય પ્રતાપ સિંહ અને લખન સિંહ ચૌહાણ.

પ્રતિવાદી માટે વિશ્વજીત સિંહ, ફિલેમોન નોંગબરી અને વિભા દત્તા મખીજા.

કોર્ટનો નીચેનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો

હુકમ

અહીં અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલી આ અપીલ મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ૮/૧૧/૨૦૦૫ તારીખના ચુકાદામાંથી ઉદ્ભવે છે, જેમાં અને તે હેઠળ ત્રણ આરોપી વ્યક્તિઓ,

એટલે કે ગુલાબ સિંહ, અશોક કુમાર અને કલ્યાણ સિંહ સામે ટ્રાયલ જજ દ્વારા નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશ પર સવાલ ઉઠાવતી રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફોજદારી અપીલને આંશિક રીતે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને અહીં અપીલકર્તાને નીચે આપેલા કથિત ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. કલમ ૩૦૩/૩૪ ભારતીય દંડ સંહિતાના ઉચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત ચુકાદાને કારણે, જોકે, બુધ સિંહ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને ફગાવી દીધી હતી, જેને ટ્રાયલ જજ દ્વારા કલમ ૩૦૨ આઈ.પી.સી. હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા.

આ ઘટના લગભગ ૪.૩૦ પીએમ વાગ્યે ૩૧/૭/૧૯૮૯ પર બની હતી. પ્રથમ માહિતી આપનાર જ્ઞાન સિંહ, જે મૃતકનો ભાઈ છે, તે દંગલ સિંહ યાદવ નામના વ્યક્તિના ફૂવામાં સ્નાન કરવા ગયો હતો. કથિત રીતે સ્નાન કરવા માટે ફૂવામાં આવતા જ્ઞાન સિંહને ખબર પડી કે તેનો ભાઈ તેના શરીર પર સાબુનો ઉપયોગ કરીને સ્નાન કરી રહ્યો હતો ત્યારે બુધ સિંહ બોર ડબલ બેરલ રાઈફલથી સજ્જ, કલ્યાણ સિંહ ૧૨ બોર ડબલ બેરલ રાઈફલથી સજ્જ, અશોક યાદવ કલ્યાણ અને ગુલાબની ટોપીદાર રાઈફલથી સજ્જ અને દશરથ રાઈફલથી સજ્જ સ્થળ પર પહોંચ્યા અને ફૂવાને ઘેરી લીધો. અહીં અપીલકર્તાએ એવી ઉશ્કેરણી કરી હોવાનું કહેવાય છે કે જ્યાં બુદ્ધે દુર્ગા સિંહ રાવત (મૃતક) પર પાછળથી ગોળીબાર કર્યો હતો જેના પરિણામે તેનું મૃત્યુ થયું હતું. જ્ઞાની ટ્રાયલ જજે

ફરિયાદી પક્ષની વાર્તાના તે ભાગને નકારી કાઢ્યો જેમાં કલ્યાણ સિંહ, અશોક કુમાર અને ગુલાબ સિંહને સામેલ કરવામાં આવ્યા હતા, અન્ય આધારો સાથે કે જ્ઞાન સિંહ (પીડબ્લ્યુ-૧) એ તેમની જુબાનીમાં જણાવ્યું હતું કે કલ્યાણ સિંહે કહ્યું: "માર સાલે મે" "તે ભાગવો ન જોઈએ", પરંતુ મુન્ના લાલ (પીડબ્લ્યુ-૨) નું નિવેદન એ છે કે કલ્યાણ સિંહે બુદ્ધ સિંહને કહ્યું:"માર સાલે મે", અને આમ પીડબ્લ્યુ-૧ અને પીડબ્લ્યુ-૨ ના નિવેદનો વચ્ચે વિરોધાભાસ હતો.

ટ્રાયલ જજે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓ અને આરોપી વ્યક્તિઓ વચ્ચેની દુશ્મનાવટને ધ્યાનમાં રાખીને કલ્યાણ સિંહને શંકાનો લાભ આપવો જોઈએ કે તેમણે ઉત્તેજિત કર્યો હતો.ત્યારબાદ ટ્રાયલ જજે પુરાવા અને ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓની જુબાનીની ચર્ચા કરી અને નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે તે કલ્યાણ સિંહની સૂચિતાર્થની તુલનામાં વિશ્વસનીય નથી.

ટ્રાયલ જજ દ્વારા તેની ખાસ નોંધ લેવામાં આવી હતી:

"આરોપીઓના વિદ્વાન વકીલની દલીલ છે કે આ પુરાવાના સમર્થનમાં ફરિયાદી પક્ષે રામ પ્રસાદ પીડબ્લ્યુ ૩, જગદીશ સિંહ પીડબ્લ્યુ ૪, સુધર સિંહ પીડબ્લ્યુ ૫ અને સંતોષ સિંહ પીડબ્લ્યુ ૬

ની તપાસ કરી હતી પરંતુ આમાંથી કોઈ પણ સાક્ષીનું નિવેદન નથી કે જ્ઞાન સિંહ અથવા મુન્નાલાલ દ્વારા તેમને કહેવામાં આવ્યું હતું કે, ઘટના સમયે કલ્યાણ સિંહે બુધ સિંહને કહ્યું હતું કે "માર સાલે મે" "તે ભાગવો ન જોઈએ".તેથી, રામપ્રસાદ પીડબ્લ્યુ ૩, જગદિશ પીડબ્લ્યુ ૪, સુધર સિંહ પીડબ્લ્યુ ૫ અને સંતોષ સિંહ પીડબ્લ્યુ ૬ જ્ઞાન સિંહ અને મુન્નાલાલના આ નિવેદનને સમર્થન આપતા નથી કે કલ્યાણ સિંહે બુધ સિંહને કહ્યું હતું કે "માર સાલે મે" "તે ભાગવો ન જોઈએ".જેના દ્વારા એવું લાગે છે કે ઘટના સમયે કલ્યાણ સિંહ ત્યાં હાજર ન હતા.

જોકે, ઉચ્ચ અદાલતે આ આધાર પર ઉપરોક્ત તારણોને ઉલટાવી દીધા હતા કે વિદ્વત ટ્રાયલ જજના તારણો વિકૃત અને રેકૉર્ડની વિરુદ્ધ છે.ઉચ્ચ અદાલતે જ્ઞાન સિંહ અને અશોક કુમારને નિર્દોષ જાહેર કરવાના ચુકાદામાં દખલ કરી ન હતી.કલ્યાણ સિંહે બુધ સિંહને જે પૂછ્યું તેની અસર માટે સાક્ષીઓની જુબાની એ હાઈકોર્ટ સાથે વજન ધરાવતો એકમાત્ર આધાર હતો:"મારો સાલે કો, દુશ્મન ભાગી ન જાય".

કમનસીબે ઉચ્ચ અદાલતે એ વાતની નોંધ લીધી ન હતી કે ટ્રાયલ જજે ઉપરોક્ત સાક્ષીઓના પુરાવાઓનું વધુ વિગતવાર વિશ્લેષણ કર્યું હતું અને તેમાં વિસંગતતાઓ શોધી કાઢી હતી. ટ્રાયલ જજે જણાવ્યું હતું કે, તે પુનરાવર્તન કરશે કે જ્યાં સુધી કલ્યાણ સિંહની વાત છે ત્યાં સુધી તેમણે ફરિયાદી પક્ષનો કેસ સ્વીકાર્યો નથી અને તે પણ આ આધાર પર કે કલ્યાણ સિંહ પ્રત્યે ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓની જુબાનીઓ પ્રતિકૂળ રીતે નિકાલ કરાયેલા.

ઉચ્ચ અદાલતે આ બાબત સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, અમારા માનવામાં આવેલા અભિપ્રાયમાં, એક કેસ નક્કી કરવામાં યોગ્ય પરીક્ષણો લાગુ કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે જ્યાં નિર્દોષતાનો ચુકાદો નોંધવામાં આવ્યો છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ જજના મંતવ્યોને સંપૂર્ણપણે બિનટકાઉ ન કહી શકાય. હવે એ સર્વવિદિત છે કે જો બે મંતવ્યો શક્ય હોય, તો અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ જાહેર કરવાના ચુકાદામાં દખલ કરશે નહીં. જો કે, અમારો એવો કાયદો મૂકવાનો ઇરાદો નથી કે ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અહીં નિર્દોષ જાહેર કરવાના ચુકાદાનો પ્રશ્ન છે, તે રાજ્ય દ્વારા ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલા પુરાવાઓમાં નહીં જાય, પરંતુ અમે નિર્દેશ કરવા માંગીએ છીએ કે જો ઉચ્ચ ન્યાયાલય ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ જાહેર કરવાના ચુકાદાને ઉલટાવી દે તો પણ, તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચવું ઉચ્ચ ન્યાયાલયની ફરજ છે કે કોઈ બે મંતવ્યો શક્ય નથી.

તેથી, તાત્કાલિક કેસની હકીકતની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને અમારો અભિપ્રાય છે કે બે મંતવ્યો શક્ય હોવાથી, ઉચ્ચ અદાલતે વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્દોષતાના ચુકાદામાં દખલ ન કરવી જોઈએ.તેથી અમે વિવાદિત ચુકાદાને રદ કરીએ છીએ અને આ અપીલને મંજૂરી આપીએ છીએ.અપીલકર્તા જેલમાં છે, તેને અન્ય કોઈ કેસમાં જરૂર ન પડે તો તાત્કાલિક મુક્ત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.